

SXEDIO.K24

26.3.1965: Ο ΓΚΑΛΟ ΠΛΑΖΑ ΠΑΡΑΔΕΧΕΤΑΙ ΣΕ ΕΚΘΕΣΗ ΤΟΥ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΣΟΛΑΒΗΤΙΚΗ ΤΟΥ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ ΟΤΙ ΔΕΝ ΜΠΟΡΕΣΕ ΝΑ ΓΕΦΥΡΩΕΙ ΤΙΣ ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΜΕΤΑΞΥ ΕΛΛΗΝΩΝ ΚΥΠΡΙΩΝ- ΕΛΛΑΔΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥΡΚΩΝ ΚΥΠΡΙΩΝ-ΤΟΥΡΚΙΑΣ

Στις **16** Σεπτεμβρίου **1964**, λίγες ώρες μετά την κηδεία του πολιτικού μεσολαβητού των Ηνωμένων Εθνών για το Κυπριακό, φινλανδού Σακάρι Τουομιόγια, ο Γενικός Γραμματέας των Ηνωμένων Εθνών Ου Θάντ ανακοίνωσε στο Συμβούλιο Ασφαλείας τον διορισμό του ειδικού αντιπροσώπου του στην Κύπρο Γκάλο Πλάζα, από τον Ισημερινό, ως νέου μεσολαβητή για το Κυπριακό.

Ο Ου Θάντ είπε ότι τον διορισμό του Γκάλο Πλάζα είχαν αποδεχθεί η Κύπρος, η Βρετανία, η Ελλάδα και η Τουρκία.

Ο Γκάλο Πλάζα βρισκόταν στην Κύπρο και άρχισε αμέσως δουλειά.

Στη θέση του Γκάλο Πλάζα, ειδικού αντιπροσώπου του ο Ου Θάντ στην κύπρο, ο Γενικός Γραμματέας διόρισε αργότερα (**25.9.1964**) τον μόνιμο αντιπρόσωπο της Βραζιλίας στα Ηνωμένα Έθνη Κάρλος Μπερνάντες.

Με την ανακοίνωση του διορισμού του ο Γκάλο Πλάζα συγκάλεσε δημοσιογραφική διάσκεψη και δήλωσε ότι το κυπριακό είναι πρόβλημα του κυπριακού λαού και γι' αυτό η λύση του πρέπει να εξευρεθεί στην Κύπρο.

Η λύση αυτή, είπε, πρέπει να είναι η καλύτερη δυνατή για όλους τους ενδιαφερομένους, εάν πρόκειται να είναι διαρκής.

Είπε επίσης ότι στόχος του ήταν να βρει κοινό έδαφος για συνεννόηση και ότι θα άκουε την συμβουλή οιαυδήποτε.

Αλλά τόνισε με έμφαση, θα παρέμενε αυστηρά ανεπηρέαστος.

Ο Γκάλο Πλάζα έφυγε σε λίγες ημέρες για τη Νέα Υόρκη για συνομιλίες με το Γενικό Γραμματέα και στις πρώτες του δηλώσεις έδειξε ότι είναι αισιόδοξος για την πρωτοβουλία που αναλάμβανε.

Πιστεύω ότι στον ορίζοντα της Κύπρου διαφαίνεται ακτίδα ελπίδας είπε ο Γκάλο Πλάζα και πρόσθεσε:

"Είναι ανόητον να είναι κάποιος αισιόδοξος, μπορεί όμως να λεχθεί ότι η ατμόσφαιρα είναι καλύτερη παρά πριν από μερικούς μήνες. Επιστρέφοντας στην Κύπρο θα συγκεντρώσω τις άμεσες προσπάθειες μου στην κυπριακή πρωτεύουσα. Πρέπει να αρχίσουμε πρώτα από τον πυρήνα και μετά να φθάσουμε στο εξωτερικό περίβλημα".

Ο Γκάλο Πλάζα ανακοίνωσε ότι θα μετέβαινε αργότερα στην Αθήνα, την Αγκυρα και το Λονδίνο.

Είπε επίσης ότι είναι καθήκον του να προτείνει πιθανές λύσεις του Κυπριακού και προειδοποίησε ότι αν διαπιστώσει ότι είναι αδύνατο να επιτύχει στο έργο του να φροντίσει, ώστε να τον διαδεχθεί κάποιος άλλος.

Παρ' όλον ότι από την αρχή είχε δηλώσει πως είναι ανόητο να είναι αισιόδοξος κάποιος σε μετέπειτα δηλώσεις του σαν ήλθε στην Κύπρο στις **28** Σεπτεμβρίου δήλωσε ότι το συμβόλαιο που υπέγραψε με τα Ηνωμένα Έθνη ήταν τρίμηνο και έληγε στις **31** Δεκεμβρίου και μέχρι τότε ήλπιζε ότι θα υπέβαλλε την έκθεση του στον Ου Θαντ.

Ωστόσο ο καιρός περνούσε χωρίς να υποβάλλεται η έκθεση του και στα μέσα Φεβρουαρίου του **1965**, μετά από σειρά επαφών στις πρωτεύουσες των τριών εγγυητριών δυνάμεων, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι ίσως μια πενταμερής διάσκεψη για το Κυπριακό ίσως να αποτελούσε ορθή βάση για έναρξη συζητήσεων για επιλυση του Κυπριακού.

Μια διάσκεψη μεταξύ αντιπροσώπων της Κυπριακής Κυβέρνησης, της Ελλάδας, της Τουρκίας, της Μεγάλης Βρετανίας και των τουρκοκυπρίων θα ήτο ωφέλιμος δήλωσε στους δημοσιογράφους στις **11** Φεβρουαρίου **1965**, καθώς πλησίαζε η ημέρα υποβολής της έκθεσης του.

Ωστόσο, ύστερα από συνομιλίες με τον Πρόεδρο Μακάριο στη Λευκωσία επανέλαβε την αρχική του δήλωση ότι η λύση του Κυπριακού έπρεπε να είναι κυπριακή γιατί αυτή θα αφορούσε καθαρά τόσο τους Έλληνες όσο και τους Τούρκους της νήσου και κανένα άλλο.

Είπε στους δημοσιογράφους στις **17** Φεβρουαρίου, καθώς άρχιζε τον τελευταίο κύκλο των επαφών του πριν συντάξει την έκθεση του:

"Όσοι από σας βρισκόσασταν εδώ όταν κατά το πρώτον ανέλαβα τα καθήκοντα του μεσολαβητή και έκαμα τις πρώτες μου δηλώσεις πάνω στο θέμα και για το πώς έβλεπα ότι έπρεπε να το χειρισθώ, θα θυμάστε ότι δήλωσα τότε και επαναλαμβάνω αυτό και τώρα, ότι θεωρώ το πρόβλημα της Κύπρου πρώτιστα πρόβλημα του κυπριακού λαού. Η Κύπρος όμως δεν είναι κάτι το κενόν, μια ακατοίκητη χώρα. Είναι η πατρίδα Ελλήνων και Τούρκων της Κύπρου. Και υπάρχουν και άλλα μέρη πρώτιστα ενδιαφερόμενα για την ειρήνη στην περιοχή. Αλλά, βεβαίως, εκείνοι που ενδιαφέρονται αμεσότατα είναι οι Έλληνες Κύπριοι και οι Τούρκοι Κύπριοι, οι οποίοι ζουν στη νήσο αυτή. Οποιαδήποτε και αν θα είναι η λύση που θα εξευρεθεί θα τους επηρεάζει άμεσα. Διότι θα είναι υποχρεωμένοι να ζουν εδώ υπό τις συνθήκες της λύσης. Δεν θα ζουν εδώ Τούρκοι ή Έλληνες, ούτε Βρετανοί, ούτε οι αμερικανοί ή οι Ρώσοι. Μόνον οι κύπριοι. Γι' αυτό και η λύση πρέπει να είναι Κυπριακή.

Βεβαίως οφειλουμε να λάβουμε υπ' όψη μας τις ανάγκες προς διατήρηση της ειρήνης στη Μεσόγειο. Να

γιατί και άλλα μέρη ενδιαφέρονται για όσα συμβαίνουν εδώ. Δηλώνω αυτό εκ νέου, για να υποδείξω ότι οι βασικές μου απόψεις στο θέμα δεν άλλαξαν".

Ο Γκάλο Πλάζα ήταν πολύ ομιλητικός.

Στην Αθήνα στις **19** Φεβρουαρίου **1965** άφησε να διαφανεί ότι δεν πίστευε σε λύση εκτός των πλαισίων των Ηνωμένων Εθνών, παρά το γεγονός ότι το σχέδιο Ατσεσον δεν είχε μπει ακόμα στο ράφι.

"Η λύση του κυπριακού πρέπει να είναι δημοκρατική και στο πλαίσιο του Καταστατικού χάρτη των Ηνωμένων Εθνών" είπε ο Γκάλο Πλάζα.

Με την ολοκλήρωση των συνομιλιών του στην Αθήνα επανήλθε και πάλι στη βάση του στη Λευκωσία και οι δημοσιογράφοι ήταν όλο απορίες.

Ο ίδιος όμως ένα πράγμα επαναλάμβανε συνέχεια:

"Τάσσομαι υπέρ οποιωνδήποτε συνομιλιών, που δύναται να συμβάλουν στη λύση του Κυπριακού, ιδιαίτερα δε υπέρ των συνομιλιών μεταξύ των ενδιαφερομένων στοιχείων του Κυπριακού λαού, για τις οποίες και θα προορίζεται η λύση που θα εξευρεθεί".

Στις **23** Φεβρουαρίου ο Γκάλο Πλάζα αναχώρησε για την Αγκυρα όπου οι αναφορές του για συνομιλίες μεταξύ των ενδιαφερομένων μερών φαίνεται πως έπεφταν σε γόνιμο έδαφος.

Με την άφιξη του στην τουρκική πρωτεύουσα ο γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Εξωτερικών Χαλούκ Μπαγιουλκέν δήλωσε ύστερα από συνάντηση του Γκάλο Πλάζα με τον νέο πρωθυπουργό Σουάτ Ουγκιουπλού ότι υπάρχει τώρα πιθανότητα για την τουρκική και την Ελληνική κοινότητα της Κύπρου να παρακαθήσουν σε συνομιλίες.

Ωστόσο η Αγκυρα απέριψε τελικά μια τέτοια ιδέα και όπως δήλωσε ο εκπρόσωπος του τουρκικού Υπουργείου Εξωτερικών Ισμαήλ Σοϋζάλ, με την ολοκλήρωση των επαφών του Γκάλο Πλάζα, η τουρκική Κυβέρνηση δεν αποδέχεται εισήγηση για διεξαγωγή συνομιλιών μεταξύ των δύο κοινοτήτων παρά μόνο πενταμερή.

Ο Γκάλο Πλάζα επέστρεψε και πάλι στη Λευκωσία και ενημέρωσε τον Πρόεδρο Μακάριο ο οποίος απέριψε αμέσως τη σύγκληση μιας πενταμερούς διάσκεψης.

Σε δήλωση του στις **26** Φεβρουαρίου ο Μακάριος ανέφερε:

"Δεν αποδεχόμεθα την ιδέα πενταμερούς, τόσον διά λόγους αρχής όσον και δια λόγους ουσίας. Ουδέν δύναται να προκύψει εξ αυτής. Η αποτυχία της θα είναι βεβαία, το δε αποτέλεσμα θα είναι να αυξηθή η έντασις".

Στις **2** Μαρτίου ο Γκάλο Πλάζα, πήγε στο Λονδίνο και με την ολοκλήρωση των επαφών του παραδέχθηκε δημόσια ότι δεν μπόρεσε να επιτύχει συμφωνημένη λύση του Κυπριακού, γιατί οι διάφορες πλευρές παραμένουν στις θέσεις τους.

Σε ερώτηση δημοσιογράφων σε δημοσιογραφική διάσκεψη πριν αναχωρήσει για τη Νέα Υόρκη για να

υποβάλει την έκθεση του ο Γκάλο Πλάζα είπε πως πρέπει να καταβληθεί προσπάθεια για την εξεύρεση λύσης του κυπριακού τώρα, αλλά σημείωσε, η πορεία είναι βραδεία και είναι απίθανον να αναμένεται θαύμα και λύση μέσα σε μια νύκτα.

Με αυτά τα δεδομένα ο Γκάλο Πλάζα δεν είχε άλλη διέξοδο παρά να υποβάλει την έκθεση του και να παραδεχθεί την αποτυχία του, με την ελπίδα ότι ίσως να υπήρχε κάποτε ευκαιρία σε κάποιους να αξιολογήσουν θετικά τις εισηγήσεις του.

Ο Γκάλο Πλάζα υπέβαλε την έκθεση του στις **26** Μαρτίου **1965** και σ' αυτήν έλεγε πολλές αλήθειες στις οποίες για δεκαετίες ολόκληρες προσέφευγαν οι διάφοροι συνομιλητές, συζητητές και πολιτικοί.

Ας δούμε μερικές πρόνοιες και αναφορές της έκθεσης που αποτελείτο από **66** σελίδες:

- Η λύση του Κυπριακού πρέπει να συνάδει προς τους όρους του Καταστατικού Χάρτου των Ηνωμένων Εθνών.

- Οποιαδήποτε λύση πρέπει να λαμβάνει υπόψη την ευημερία του λαού της Κύπρου ως συνόλου και να ικανοποιεί τους πόθους της πλειοψηφίας του πληθυσμού και να παρέχει επαρκή προστασία στα νομικά δικαιώματα ολόκληρου του λαού και να διασφαλίσει τα συμφέροντα της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας.

- Η λύση πρέπει να εξευρεθεί μεταξύ των δύο κυριωτέρων κοινοτήτων της νήσου και όχι εκ των έξω.

- Μια συμπεφωνημένη λύση δεν είναι λύση που θα αποκαθιστά την κατάσταση, όπως αυτή υπήρχε πριν από το **1963** και τα ενδιαφερόμενα μέρη πρέπει να συμφωνήσουν σε κατάργηση ή τροποποίηση των συμφωνιών για την Κύπρο.

- Η διατήρηση της ανεξαρτησίας της Κύπρου πρέπει να αποτελεί υποχρέωση αναλαμβανομένην ελεύθερα από την Κυβέρνηση και το λαό της Κύπρου και όχι όρο που θα επιβληθεί.

- Το ζήτημα της ενώσεως της Κύπρου με την Ελλάδα είναι το πλέον αποφασιστικό και επικίνδυνο σημείο του Κυπριακού.

- Η διατήρηση της ανεξαρτησίας της Κύπρου πρέπει να αποτελεί υποχρέωση ελευθέρως αναλαμβανομένην υπό της Κύπρου και όχι όρο επιβαλλόμενο σ' αυτούς. Πρέπει να αφεθεί στην Κυβέρνηση ανοικτή η θύρα εάν επιθυμεί ο λαός να μετάσχει ως σύνολο αμέσως στην άσκηση του δικαιώματος της αυτοδιάθεσης όπως επιδιώξει με τέτοιους τρόπους όπως είναι το δημοψήφισμα, την έγκριση του λαού στους προτεινόμενους όρους διευθέτησης, περιλαμβανομένης και της υποχρέωσης όπως διατηρήσει την ανεξαρτησία της Κύπρου.

- Δεν γίνεται αποδεκτός ο ισχυρισμός της τουροκυπριακής ηγεσίας ότι είναι αδύνατη η συμβίωση Ελλήνων και Τούρκων.

- Η Τουρκία και η τουροκυπριακή πλευρά υποστηρίζουν ομοσπονδοποίηση στηριζόμενη στο

γεωγραφικό διαχωρισμό.

- Η Ελλάδα και η Κύπρος (υποστηρίζουν) ανεξάρτητο κράτος με δικαίωμα αυτοδιάθεσης.

Την έκθεση Γκάλο Πλάζα χαιρέτισαν η Ελλάδα και η Κύπρος, ενώ η τουρκία και οι Τουρκοκύπριοι την απέρριψαν και απεδύθησαν σε αγώνα για να αποτρέψουν την εφαρμογή της.